

Régiós találkozó 2010. szeptember 26.

Lukács 16, 19-31 - A gazdag ember és Lázár, a szegény

Amikor elolvastam ezt a most elhangzott részt első gondolatom az volt, hogy bár ne ez lenne. Nem azért, mert nem kell szembenézni a szegénység, gazdagság mindannyiunkat érintő gondjával és bennünk is lakozó ellentmondásával, és ne lehetne mindezen moralizálni. Hiszen ez a rész igazán magasan jövő labda a Bokor szellemiségét ismerőknek. De, ha arra gondolok, hogy Marx is ezt a részt idézi, amikor arról beszél, hogy a vallás a nép ópiuma. Mert ez – valljuk be őszintén – ópium, mellyel igazoltak egy olyan rendet, amely mára oda vezette a világot, ahol ma van- mondjuk ki a szakadék szélén. És hol itt a szerető, mindenkit átölelni akaró Atya képe? A szívünket vizsgálva Ady szavaival mondván „titkon érezzük”, hogy ezzel a képpel baj van. Ezzel a szentírási résszel nem lehet pasztorálni, ma az emberek nagy része úgy rázza le ezeket a mondatokat magáról, mint kutya a vizet. Hogy tudom itt megvédeni Isten hátát Isten becsületét, vagy meg kell-e egyáltalán védenem?

A helyzetemen kicsit könnyít, ha beleolvasok a szakirodalomba és megtudom ez egy közkedvelt egyiptomi eredetű ókori tanmese volt, mely hellenisztikus közvetítéssel jutott el Alexandriából Izraelbe és széles körben terjedt el és ma 8 változatban ismert különböző forrásokban. Lehet, hogy Jézus csak idézte és fűzött hozzá valamit – ami nem maradt fenn, vagy lehet, hogy- és a biblikusok ezt vallják – szerkesztői betoldás és nem Jézus saját anyaga. De attól még itt van és három évente halljuk minden szeptember végi szentmisén és felszólít bennünket.

De, hogy jobban megértsük e rész üzenetét bele kell mélyednünk látszólag két triviális kérdésbe. Az egyik az: ki az ember? A másik: ki Jézus?

Ki az ember?

Hogy köszön el Pál apostol a thesszalonikai hívektől az első levele végén? „Maga pedig a békesség Istene szenteljen meg titeket mindenestül. Egész valótok, szellemetek, lelketek és testetek feddhetetlenül őriztessék meg az Urunknak Krisztus Jézusnak megjelenésére”. Egész valónk: szellem, lélek és test – ez az ember hármassága. És nemcsak Pálnál, Jézusnál is. Jézus üzenetének egyik nagyszerűsége éppen az, hogy az emberről valami nagyon újat mondott, valamit nagyon kitért. És azért akarta megmenteni a világot, hogy megmutatta az ember létének ezt az összetettségét. Az Isten hármasság, az ember hármasság – milyen is lehetne más, hiszen a képére is hasonlóságára teremtett! Na ne lelkesedjünk! Ezt mi jó keresztényként nem hihetjük. Nem, mert megtiltották nekünk! Erről nekünk nem beszéltek, ez nincs benn a programunkban. Azt hiszem egyikünk sem adta feladatként önmagának, hogy ismerjem meg magamat. Vagy, hogy éljem meg, keressem meg saját hármasságomat. Pál – egy más helyen arról beszél – törjük össze a cserépedényünket, hogy a bennünk lévő kincs számunkra és mások számára is nyilvánvalóvá váljon. De miért nem hihetjük ezt a hármasságot, amit talán ugyancsak „titkon érzünk”?

A 4. Konstantinápolyi zsinaton (869) hoztak egy dogmát, melyben az emberi személyiséget úgy definiálták, hogy testből és lélekből áll (tehát az addigi hármasság helyett – test, lélek és teremtettségünkkel belénk lehelt isteni szellem), azaz megfosztottak bennünket annak hitétől, hogy Isteni lélek él bennünk. Ez a lépés beláthatatlan következményekkel járt, hiszen a felvilágosodáskor a lelket beszuszakolták a test bonyolult funkciója kategóriájába és tág utat kapott ezzel a csak testben való gondolkodás, ami ma nagyon összetett válságok fő oka.

A nagy kérdés az, hogy a belső önismeret útjai, a belső utazások, a spirituális útkeresések eljuttatják-e az embert a saját hármassága tapasztalataihoz és ennek következményeként az értékrendje átrendeződéséhez. És ez döntő kérdés is, mert ha ez igaz, sőt ha erről személyes tapasztalatokat szerzek vagy mások tapasztalatainak hitelességét elfogadom átalakul életem minden

szegmense. Nemcsak másként fogok tekinteni Önmagamra, hanem másként a teremtett világra, a másik emberre és Jézus János evangéliumában kifejtett főpapi imájában elmondott egység gondolata nem fantazmagória, hanem természetes lesz számomra. És, hogy csak egy gyakorlati példát hozzak a házaspároknak. Ha két ember csak test csak egyféle módon kapcsolódhatnak össze, ha test és lélek 4 -féle a köztük lévő kötelék, de ha az ember test-lélek és szellem 9 -féle módon. A kötelék 9 szálból állhat? Szinte szétszakíthatatlan. De abba most nem menjünk bele, hogy miért döntöttek így, hiszen itt is „titkon érezzük”.

De beszéljünk a másik főszereplőről Jézusról.

Alapvetően három forrásból táplálkozik mindannyiunk gondolata Jézusról. A három Jézus-képből Tudom ez provokálóan hangzik ezért részletesen kifejtem.

Az első jézuskép a történeti Jézus, az evangéliumok Jézusa, a mezítlábas prófétája Izraelnek, kinek tanítását elsősorban a 4 evangélium őrzi. Azt mondhatjuk - és ez Gyurka bácsi hatalmas szellemi teljesítménye - erről a Jézusról sokat tudunk. Tudjuk ki volt, mit akart és miért történt az vele, ami történt. Nyilván ez a kép nem lezárt. Hiszen a biblia tudományok, a régészet, a nyelvészet, a történelemtudományok, sőt a természettudományok számos új részletet tárnak fel erről a korról és a történeti Jézus az időben nem távolodik tőlünk, hanem közeledik hozzánk. Azáltal, hogy a Róla szóló tudományos gondolkodás kikerült az egyház fennhatósága alól és a felelős kutatói szabadság keretein belül zajlik, sok és még előre nem is látható eredményt fog produkálni a következő évtizedekben. Ma üdítő erről olvasni és magyar nyelven is egyre bővülő kínálata van – a sokszor népszerűsítően megírt - könyveknek. A KIO hatalmas ajándék és egyben teher is. Hiszen hajlamosak vagyunk abszolutizálni és a Közösségünk Szent Könyvének tekinteni, hol a viták eldöntését az adná, hogy benne van e a KIO-ban. Azt hiszem Gyurka bácsi tiltakozna ez ellen leghevesebben. De a lélektan törvényei szerint keressük a biztos pontokat. Ezt a jézusképet nem szabad a KIO szintjén lemerévíteni, hanem tovább kell kutatni, keresni más szerzőktől. Mi itt egy kincset birtokolunk, ami egyben nehézségeink egyik forrása is.

A második jézuskép a teológia, a dogmatika, az egyház és a bennünket körülölelő keresztény kultúra terméke. Ez a gyerekkor szokásaitól kezdve, a déli harangszóig, a városok sziluettjéig, a megismert, betanult, belénk rögzült, sokszor rutinjellegű gondolkodásban tükröződik. Hiszen minden erről szól: a történelem, a zene, a művészetek, a népi és vallási hagyomány és a saját történetünk is. Az egyház ezt két évezred alatt – mondhatni – tökéletesre csiszolta. Itt rend van, biztonság. Az Egyház monopóliuma lett az Isten, a halál és a szex. Bár ezek recsegnek-ropognak, de még hosszú időn belül meghatározók lesznek a mi életünkben is. Ezt a jézusképet az első jézuskép erejében mi kikezdtük, vérmérséklet és beágyazódás függvényében bíraltuk, eltávolodtunk tőle, rámutattunk gyenge pontjaira és arra a gyakorlatra, ami ebből következett. Ha a történetiséget nézzük, jó hasonlat a csemetefa mellé ültetett karó kivirágzása.

Mert mi is történet? A Jézusi tanítás és az induló egyház nagyon egyszerű volt. Az egyszerű emberek tudtak ezzel mit kezdeni, de az értelmiség nem. Sem a teológusok, sem a filozófusok, sem a politikusok. Ilyen egyszerű lenne az egész, ez lehetetlen. És ez egyben egzisztenciális kérdéssé is vált sokak számára. Így a csemete mellé karókat ültettek. Az egyik karó a zsidó teológia volt, a másik a hellenista filozófia, a harmadik a misztérium vallások populáris sikere, a politika is előbb-utóbb elültette a szövetség karóját. És locsolták is rendszeresen. És a karók hajtottak ki a jézusi csemete helyett illetve nyomták el a növekedésben. Az emberek meg legtöbb esetben csak árnyéokra vágytak. Így hatalmas fává terebélyesedett és a karó lombja alatt mindenki elfért. Az Egyház a lombok közül nézett és néz ránk a mai napig. És ebben rengeteg jó is van: egyházközségek, mozgalmak, karitás, egyéni hősiesség – tudunk sorolni vonzó példákat szép számmal. A Bokor nagy érdeme az, hogy észrevette a kis elsorvadt csemetét. S ha nem is tudatosan, vagy ilyen képszerűen, elkezdett erről beszélni. De az a hatalmas fa is a miénk, benne él a zsigereinkben, az

európai gondolkodásban.

A harmadik Jézus is ennek a fává nőtt karónak az áldozata lett. És valljuk be, mi sem tudjuk nagyon, hogy mi is ez. Hiszen sohasem éltük meg azt feladatként, hogy keresem magamban az Isten lelkét. Hiszen Gyurka bácsi objektivitásra törekvő gondolkodásán is csak élete utolsó éveiben tört elő - és csak szűk baráti körben - ez az elem. Ennek lényege az, hogy Jézus tanítása nem csupán az „istennek tetsző életet” hangsúlyozta, hanem teljesen újat mondott az emberről. Az erkölcsi út mellett az Ő tanításának másik nagy pillére, hogy az ember sokkal több annál, mint amit gondol önmagáról. És itt összekapcsolódik az, amit az emberről mondtam. Az ember teremtmény: a test, lélek és a szellem hármasságában élhet. Isten az emberben él! Burkok, álarcok, kérgék alatt. Nem is tudunk róla. És ez a veszteség az ember spirituális végtagjának csonkolása volt. Ez a jézuskép az utóbbi időben elemi erővel tör elő, kicsit óvatosabban a karizmatikus mozgalomban, vagy „durvábban” és minden más hozadékkal együtt az ezoterikus és gnosztikus gondolkodás mai reneszánszában. Miért ez a nagy siker? Részben azért mert az ember – besokallva a mai valóságtól - „érzi titkon”, hogy valami több is van ennél a valóságnál, részben azért mert ez a gondolkodás és a ráépülő élet működik. Persze nem automatikusan. A mai lét kőkemény valósága egy illúzió, hiszen lehetne egész más is a létezés. Ahogy az első jézusképet sem szereti az Egyház, azt a harmadikat sem. Nem kell közvetítő, nem zárult le a kinyilatkoztatás, Isten nem tőlünk független objektív valóság, hanem mi is a részei vagyunk? Forradalmi gondolatok ezek és szinkronban vannak az első jézusképpel is. És számunkra is egyben vonzó és taszító terület. Ezt a harmadik Jézust nem beengedni kell az életünkbe, hanem kiengedni belőle, magyarán fel kell húznunk a személyiségünk sorompóit előtte. Ez életünk „kalandja” lehet.

A három jézusképből mindenki kever egy koktélt magának. Ez vérmérséklet és korfüggő is, meg persze kicsit kényelmesek és bizonytalanok is vagyunk. Minden mellett szól valami. Ez a koktél a mi hitünk. Azt én hitem. És ennek fényében leszek lázadó, közömbös, belenyugvó, konzervatív vagy újító. Ez az egyéni koktél aztán vízvázasztó is lehet. Egy közösség vagy homogenizálódik, vagy nagyon toleráns lehet csak. Mindenesetre jó tudni hogy csak egy koktélról van szó. Van aki az első jézusképre csipeget a többiből, van kinek a második a teljes élete és mindennapi mozgástere, van aki a harmadik erejében oszt ki másokat. A Bokor belső viszonya- ha úgy tetszik egysége- ettől a koktéltól, vagy mások „hitkoktéljának” elfogadásától függ. Ezért hangsúlyozta Jézus is mindig: „legyen neked a Te hited szerint!”.

A Bokor és az Egyház viszonya alapvetően a fentiekből következik. Az, hogy koktél van a három Jézus szegmensből az Egyházban nem merül fel. Alapvetően nem is tud mit kezdeni mindezzel, illetve megpróbálja bekanalizálni a fá alá. Az egyházhoz való viszonyunk ezért marad problémátikus. Mást gondolunk önmagunkról, mást Jézusról! Mást gondolunk fontosnak. Lehet bennünket elemezni, szociológusok vesznek görcsö alá, besorolnak a kádárizmus egy speciális jelensége skatulyájába. Mindez még Gyurka bácsi életében megkezdődött. A peremre szorítás nyomása belső meghasonláshoz vezethet, és eljuthatunk a „közösség igen Bokor nem” állomáson keresztül a közösség ellehetetlenítésére.. Sőt sokan ezt úgy fogják megélni, hogy lám-lám ez a jézusi sors és az erkölcsi zászlót magunk fölé emelve fogyunk el a szellemi élet barikádján.

Azt gondolom itt is három út van, illetve az ebből kavart koktélok. Erkölcsi fölényrel marginalizálódni, beleolvadni vagy – és ezt javaslom – megerősíteni az öntudatot és az egymáshoz tartozás tudatát, sokat dolgozva, sok áldozatot hozva egyre jobban karakterizálni kell önmagunkat. Igen, ki kell mondanunk : a csemete a karók árnyékába és ellenére kizöldült. Épül a város a hegyen!

Azért mert tisztán lát. „Túllépni e mai kocsmán”, ez adhat nekünk tekintélyt, figyelmet és partnerséget és vonzást. El nem rejthetőségét - ahogy a megújulási fórumon hangsúlyoztuk. Mert Jézus világa egy új világ . Jézus is hangsúlyozza, Pál is új teremtésről beszél. És ez csak akkor

működik, ha az élet minden területét érinti. Mi Jézus új világa? Mi az amiről ő beszél?

1. Természet - a természet bukott állapotából visszatér a tökéletesbe. A Paradicsom újra a földre költözik és az Éden kapui újra megnyílnak.
2. Társadalom – a háborúk, viszályok megszűnnek. Az emberek Isten kegyelmén alapuló közösségekben élnek, ahol nem lesz szükség törvényekre és büntetésre
3. Kapcsolatok – az emberek lélektől lélekig kapcsolódnak egymáshoz, vagyontól és társadalmi rangtól függetlenül
4. Pszichológia - az egyéneket elsősorban az Isten iránti szeretet és az Isten gyermekei iránti szeretetből fakadó méltóságérzés motiválja majd.
5. Érzelmek – a harag, a félelem és a kétely helyett az emberek közvetlenül érzékelik majd a felénk áradó szeretetet és azt, hogy biztonságban és áldásban van részük.
6. Viselkedés -Az emberek nem bánnak többé rosszul egymással . Viselkedésük békés és szeretetteljes lesz nem csupán a közvetlen családtagokkal, hanem az idegenekkel is.
7. Biológiai – a pszichoszomatikus betegségek megszűnnek , a halálfélelem átadja helyét a várakozásnak
8. Metafizika- Isten nem tartja magát többé távol a világtól és az emberi történésektől, hanem jelen lesz a földön.

Micsoda távlatok ezek, szinte követhetetlenek . De azért kell róla álmodoznunk, hiszen mindig a következő lépést kell megtennünk mindehhez.

De térjünk vissza a mai evangéliumhoz. Talán a fentiek fényébe mi magunk is már máshogy látjuk. Már megértjük és kicsit kívülről nézünk erre a történetre.

Mit gondolt a gazdag önmagáról? Mi volt az énképe? Bíbor, lakoma, gazdagság. Azaz egyedül a test. Mi volt a szegény Lázár énképe – és itt ők nagyon egyformák – ugyancsak a test: fekély, éhezés , betegség. És miről szólnak a tanmesék. Vagy történetek, vagy példabeszédek akkor, ha az ember csak ezt gondolja önmagáról? Hát a testről. Meg arról, ami minden jézusi beszéd célja : miért kell jónak lenni! És sokszor nem lehet megmagyarázni, hogy milyen az ember, vagy milyen Isten a maga összetettségében. Nem lehet gyorstalpalót tartani, vagy kis előadást . Nem lehet prédikálni, hiszen ezek a gondolatok kimondásához Jézusnak is három év kellett, nekünk meg itt a Bokorban vagy 30. Azt kell mondani, ami ilyenkor hathat. Hogy vigyázz, mert majd fordul a kocka.

Igaz, hogy ezzel nem mondunk el mindent, vagy talán a teljes igazat sem. Nem mert az, hogy legyél jó és legyen igazságos az élet, talán így kikényszeríthető. Ha már nem tettük / tették azt meg , hogy a valódi emberről és a valódi Jézusról beszéljünk: ez maradt csak . Vagy volt akkor, amíg az ez működött és rendet csinált, társadalmi békét. Ja , hogy nem vettük észre, hogy a lemezre már senki sem táncol. Ez nagy hiba volt, sokba is került . Talán fel sem kellett volna tenni a Lukács evangélium szerkesztőjének. De legyünk lojálisak vele : ő is bajban volt. Ő is vágyott a rendre és megtalált egy egyiptomi történetet, akkor és ott. Nevelni kellett! Mert akkor is és ott is szét akart esni a világ.

De nekünk is ezt mondja? Mi is csak azért vagyunk jók, mert félünk. Vagy mert a Jézusi elvárás fenyegetően tornyosul felénk és félünk az örök élet elvesztésétől. És fogunkat összeszorítva tesszük a jót és kényszerítjük rá gyermekeinket, hogy fogadják el az általunk a nekik szánt életmódot. És ki tacepaozzuk a mátéi ítéletablót az életünk horizontjára, hol a félelmetes bíró ítél jobbra vagy balra . Életre vagy halálra , mint a birkenauai vonatrámpán a táborparancsnok. Felettes énként tornyosul előttünk ez a lukácsi szöveg.

Vagy belülről bontakozik ki bennünk egy érték , egy út, egy magatartás, egy szemlélet : igen jónak kell lennünk . Mert Isten ezt mondja, súgja, kiabálja – kinek hogy – bennünk. Mert megszólalt,

mert felnyitottuk a sorompókat , mert összetörtük az edényeket. Mert bennünk volt és kiáradt általunk.

Ha Jézus most itt volna és prédikálna nekünk biztosan nem a gazdagról és a szegény Lázárról szólna. Hanem a mi következő lépésünkhöz adna szellemi muníciót. Ahhoz, hogy hogyan kell építeni az ő új világát, itt és most . 2010 őszén. Neked, nekem, neki. Veled Uram és nem nélküled.

Garay Bandi